

ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR, MEDIA, INTERNET TILINI O'RGANISHGA OID MAVZULAR DOLZARB HISOBLANADI.

Alfraganus universiteti
Ijtmoyi fanlar fakulteti
Logopediya yonalishi
3 kurs talabasi
Turg'unboyeva Feruza
Shuxrat qizi

Annotatsiya: Zamonaviy texnologiya o'rganish, axborotlashtirish va internet tili masalalarining ahamiyati yoritiladi. Global axborot makonida shakllanayotgan yangi til birliklari, kommunikativ hamda madaniy jarayonlarga ta'siri va ta'lim jarayonida harakat tahlili. Internet tiling yoshlar nutqida kirib kelishi, tilshunos yangi ilmiy yo'nalishlarning vujudga kelishi ham maqolada o'z aksini topgan.

Kalit so'zlar: Zamonaviy texnologiyalar, internet tili, media, axborot makoni, aloqa, ta'lim.

АКТУАЛЬНЫ ТЕМЫ, СВЯЗАННЫЕ С ИЗУЧЕНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ, МЕДИА, ИНТЕРНЕТА

Аннотация: Подчеркивается важность современных технологий, информационных технологий и интернет-языка. Анализируются новые языковые единицы, формирующиеся в глобальном информационном пространстве, их влияние на коммуникативные и культурные процессы, а также их роль в образовательном процессе. В статье также отражены внедрение интернет-языка в речь молодёжи, появление новых научных направлений в лингвистике.

Ключевые слова: Современные технологии, интернет-язык, СМИ, информационное пространство, коммуникация, образование.

TOPICS RELATED TO THE STUDY OF MODERN TECHNOLOGIES, MEDIA, AND THE INTERNET ARE RELEVANT

Abstract: The importance of modern technologies, information technology, and internet language is emphasized. New linguistic units emerging in the global information space, their influence on communicative and cultural processes, and their role in education are analyzed. The article also reflects on the adoption of internet language by young people and the emergence of new research areas in linguistics.

Keywords: Modern technologies, internet language, media, information space, communication, education.

XXI asr axborot va tarixi texnologiya asri sifatida insoniyatda yangi bosqichni berdi. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi, ijtimoiy tarmoqlarning keng qo'llab-quvvatlash va media jarayonining global makonida tutgan o'rni kundalik hayotimizning ajralmas qismiga ay ulgurgan. Endilikda ilmiy ilmiy-texnikaviy sohalarni, balki ta'lim, madaniyat, psixologiya va tilshunoslikni ham barqaror rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Internet tarmog'i orqali axborot almashish, tezkor bog'lanish va muloqot jarayonlari jamiyatda yangi kommunikativ vositalarni chiqaradi. Shu bois, internet va media tiling keng qo'llanishi tilshunoslik nuqtayi nazaridan alohida tadqiq etilayotgan masalaga aylandi.

Global muloqot tiliga aylangan ingliz tili internet tilining asos manbai sifatida ishlab chiqilmoqda. Internetdagi kommunikativ jarayonlarning katta qismi ingliz tilida olib borilayotgani, xalqaro miqyosda bu tilni bilishni zaruratga aylantirgan. Shu birga, o'zbek boshqa milliy tillarda ham xos qisqartmalar, leksik bir internet emojilar orqali, yangi tilidagi xabarlar orqali, yangi tilda paydo bo'ladi. Masalan, “slm” (salom), “rhm” (rahmat) kabi qisqartmalar yoki his-tuyg'ularni ifodalashda emoji va giflardan ko'chirish tilning zamonaviy ko'rinishlarini shakllantirmoqda.

Bu jarayon tillikda yangi nazariyalar vashunoslarni kuzatishga turtki bo'lmoqda. Jumladan, internet tili o'ziga xos fonetik, leksik, grafemik va stilistik qaror ega bo'lib,

an'anaviy til tizimidan farqli o'zini namoyon qiladi. Qanday tarjima nazariyasida yangi muammolar, ta'lim metodologiyasida esa innovatsion yechimlar zarurati kelajakda. Zamonaviy til o'rganish jarayonida internet tili va media tilidan yuklash o'quvchilarining tilni tezroq o'zlashtirishga, global axborot makonida samarali muloqot olib borishga ko'proq yordam beradi.

Shu tarzda, internet va media tili moddiy aloqa vositasi, balki ilmiy tadqiqot obyektiga aylangan. U til taraqqiyotining yangi bosqichini belgilab beruvchi hodisa bo'lib, tilshunoslik, pedagogika va madaniyatshunoslik fanlarida yangi ilmiy izlanishlarga asos yaratilmoqda.

Zamonaviy texnologiyalar va tilshunoslik, bugungi kunda tilshunoslik zamonaviy axborot texnologiyalaridan yangi ilmiy izlanishlar uchun keng yaratish. Til korpuslari, sun'iy intellekt yordamida nutqni tahlil qilish va qayta ishlab chiqarish, mashina tarjimasini sifatini muhim, avtomatik matni kabi yo'nalishlar hozirgi tilshunoslikning eng muhim yo'nalishlari. Til korpuslari turli davrlarga oid matnlarni elektron shaklda jamlash orqali til birliklarining semantik va grammatik yordamida chuqur o'rganishga imkon beradi. Shu bilan birga, korpus lingvistikasi asosida yangi darsliklar, o'quv qo'llanmalar va ilmiy tadqiqot yaratilmoqda.

Sun'iy intellekt texnologiyalari esa nutqni tanish, avtomatik tarjima qilish va matnni semantik aniqlash tahlilida keng qo'llanilmoqda. Masalan, mashina tarjimasini dasturlari matnni bir tildan tezroq o'zgartirish mumkin, biroq sifatni nazorat qilish uchun lingvistik modellarning yanada mukammallashuvi talab qilish. Shu ilmiy, tilshunos olimlar va dasturchilar hamkorligi zamonaviy tilshunoslikning yangi istiqboli sifatida e'tirof etilmoqda.

Xavfsizlik tizimi tilshunoslikda amaliy laboratoriyalarniga xizmat qilmoqda. Elektron lug'atlar, mobil ilovalar, onlayn ta'lim platformalari o'quvchilar va tadqiqotchilar uchun qulay sharoit yaratmoqda. Masalan, fonetika yozishni yozish va

uni akustik dasturlar orqali tahlil qilish, tozalash morfologiya va sinsisda avtomatik tahlil qilishdan keyingi ilmiy izlanishlarni yengillashtirish.

Jinsiy, zamonaviy texnologiyalarni o'rganish jarayonini jadallashtirmoqda, balki tilshunoslikni amaliy sohaga yanada yaqinlashib, uni global ilmiy jarayonning muhim qismiga aylantirmoqda.

Media va internet tili, media tili bugungi kunda inson o'ngiga tezkor ta'sir ko'rsata olish uchun eng qudratli narsadan ko'rinadi. Ommaviy axborot vositalari orqali berilayotgan ma'lumotlarning uslubiy qo'llab-quvvatlashi, qo'llanilayotgan terminlar va obrazlar jamiyatda tilning tashkilotlarga, madaniy mahsulotlarning o'ziga xos xususiyatlariga ham ta'sir ko'rsatadi. Media tili ko'pincha sodda, ixcham va keng ommaga tushunarli bo'lishi bilan ajralib turadi. Shu boisdan u tezkorlik, ta'sirchanlik va ommaboplikni o'zida mujassamlashtirish.

Internet tili bundan ham hamchamroq, qisqa shaklda va tezkor muloqotga yo'l qo'yilgan bo'lib, yangi lingvistik hodisalarning paydo bo'lishiga sabab bo'lmoqda. Masalan, ingliz tilida "LOL" (Laugh Out Loud), "BRB" (Be Right Back), "OMG" (Oh My God) kabi qisqartmalar keng qo'l ijrosi. O'zbek tilida esa "salom" o'rniga "slm", "rahmat" o'rniga "rhm", "xop" o'rniga "xp" kabi qisqartmalar yoshlar nutqida tez-tez mavjud. Bundan tashqari, his-tuyg'ularni ifodalash uchun emoji, gif, sticker kabi vizual tarzda keng qo'llanilib, matnga qo'shimcha semantik qatlam qo'shmoqda.

Bunday jarayonlar tilning yuksalish bosqichini yoqqol ko'rsatib beradi. internet tili tufayli so'zlarning paydo bo'lishi bilan cheklanib qolmay, balki yangi leksiklarning paydo bo'lishi ham olib keladi. Masalan, ingliz tilidan kirib kelgan "like", "post", "chat", "online", "selfie" kabi so'zlar bugungi kunda o'zbek tilida ham faol. Shu bilan birga, internet tili turli jamiyatlarda o'zining lokal xavfsiz saqlagan holda global aloqaning bir bo'lagiga aylanmoqda.

Internet tili yoshlargida tez qabul qilinishi va kundalik nutqida keng parlament bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Qayta, uning haddan tashqari ko'p foydalanish yozma nutq me'yorlariga, rasmiy uslubga va an'anaviy til madaniyatiga ta'sir ko'rsatishi ham mumkin. Shu tufayli internet tili ilmiyda o'rganish, uni boshqarish asosini ta'lim va muloqot jarayoniga tatbiq etish, rivojlanishini esa nazorat qilish bugungi tilshunoslikning muhim vositalaridan biridir.

Ta'lim va internet tilini o'rganish, tilni'rgatish jarayonida media va internet tili o'quvchilarning lingvistik kompetensiyasini muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Bugungi kunda an'anaviy dars bilan bir qatorda multimedia resurslari, interaktiv platformalar va ijtimoiy tarmoqlar orqali til o'rgatish samaradorlikni oshirishmoqda.

Multimedia, videodarslar, audio materiallar, animatsiyalar va virtual simlar orqali o'quvchilarda foydali va ko'rish sezgilarini, balki tilni faol qo'llashni ham rivojlantiradi. Masalan, ingliz yoki chet tillarini o'rganishda ijtimoiy jarayonlarni olib borish, tilni tabiiy muhitda qo'llashni beradi. Shu bilan birga, internet tili orqali tezkor muloqot, qisqartmalar, emojilar va onlayn diskurs o'quvchilarda kommunikativ kompetensiya mustahkamlanadi.

Interaktiv platformalar, Duolingo, Memrise, Coursera, Quizlet kabi onlayn dasturlar orqali o'quvchi o'z bilimini mustaqil ravishda, asboblarni individual tezlikda saqlashi mumkin. Bunday tizimlarda internet tillarining qo'llab-quvvatlash til o'rganishni yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Ijtimoiy tarmoqlar esa tilni amaliy qo'llash uchun qulay maydonga tushadi. Facebook, Instagram, Telegram, TikTok kabi platformalarda olib borilayotgan mahsulotlar, hashtaglar qisqartmalar o'quvchilarga zamonaviy til muhitida faol ishtirok etishni yaratadi. Bu esa nazariy bilimlarni amaliy qo'llash, real kommunikatsion jarayonlarda ishtirok etish ko'nikmasini shakllantiradi.

Shunday qilib, media va tilini ta'lim jarayoniga tatbiq etish o'quvchilarda tezkor muloqot qilishni rivojlantirish, ularning global axborot makonida faol ishtirok etish uchun tayyorlaydi. jismoniy, til o'rganish jarayoni samarali, balki qiziqarli, ijodiy va interaktiv shaklga ega bo'ladi.

Zamonaviy texnologiyalar, media va internet tilini o'rganish masalalari hozirgi davrning eng ilmiy yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Global hamkorlikning rivojlanishi, internetning keng va axborot rivojlanishining tezkorligi tilshunoslikda yangi tahliliy natijalarni talab qilmoqda. Internet tili, bir tomondan, yoshlar nutqiga faol kelib, yangi leksik birliklar, qisqartmalar va emojilarni hayotga tatbiq etsa, madaniy muloqotning yangi shakllarini shakllantirmoqda. Bu jarayonlar til taraqqiyotini tezlashtirish, biroq an'anaviy til madaniyati va yozma nutq me'yorlariga ham belgilangan ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shu internet tili tabiiy lingvistik obyekt, balki sotsiologik va madaniy xususiyat sifatida ham keng tadqiq qilinishi zarur. Tilshunoslik fanida bu yangi jarayonlar semantika, pragmatika, stilistika va sotsiolingvistika nuqtayi nazaridan o'rganilishi muhim. Pedagika komp, ya'ni internet tili va mediadan ta'lim jarayonida ishlab chiqarish motivatsiyasini ishlab chiqish, ta'minot lingvistikasini rivojlantiradi hamda global makonida samarali rivojlanishni ishlab chiqish.

Internet tili tarjima nazariyasi uchun ham yangi yo'nalishlarni ochib topish. Qisqartmalar, internet slanglari va yangi leksik birliklarning tarjimasi, ularning milliy tilga moslashtirish jarayoni ilmiy izlanishlarning obyekti bo'lib tekshiruvi. Bu esa tarjimonlar uchun lingvistik yangiliklarni to'g'ri talqin etish va ularning madaniyatlararo muloqotda mos ravishdagi qo'llash zaruratini yaratish.

Umuman olganda, zamonaviy texnologiyalar, media va internet tilini o'rganish masalalari milliy ta'lim jarayonida, balki jamiyatning ma'naviy-ma'rifiy rivojlanishida ham muhim o'rin tutadi. Tilni' o'qitishda kompyuter texnologiyalari va media vositalaridan yuklash o'quvchilarni global aloqa tizimiga moslashtirishga, xavfsizlik

axborotga yordam berish malakasini oshirishga hamda zamonaviy til taraqqiyotini amalda his qilishlariga xizmat qiladi. Shu bois, internet tili va media madaniyatini ilmiy asosda o'rganish va uni til ta'limiga tatbiq etish bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Crystal D. Til va Internet. Kembrij universiteti nashriyoti, 2006 yil.
2. Baron N. Har doim ochiq: Onlayn va mobil dunyoda til. Oksford universiteti nashriyoti, 2008 yil.
3. Jumaboev A. “Media va internet tilining tilshunoslikdagi o‘rni”. – Toshkent: Fan, 2020 yil.
4. Xoshimov O. “Zonaviy texnologiyalar va til madaniyati”. – Samarqand, 2019 yil.
5. Jenkins H. Konvergentsiya madaniyati: eski va yangi media to'qnashgan joyda. Nyu-York universiteti nashriyoti, 2006 yil.